

Odpovědnost za škodu

Odpovědnost za škodu podle § 420 odst. 1 obč. zák. zakládá i porušení povinnosti z inominátní smlouvy (§ 51 obč. zák.).

Z odůvodnění.

Okresní soud rozsudkem ze dne 28. 4. 1997, čj. 17 C 91/96-50, uložil žalované, aby žalobkyni zaplatila 34 000 Kč s 19 % úrokem z prodlení od 6. 6. 1996 do zaplacení, zamítl žalobu aby žalovaná byla povinna zaplatit dalších 14 800 Kč s 19 % úrokem z prodlení od 6. 6. 1996 do zaplacení a 19 % úrok z prodlení z částky 48 800 Kč od 27. 4. 1996 do 5. 6. 1996, zastavil řízení ohledně 19 % úroku z prodlení z částky 48 800 Kč od 18. 8. 1995 do 26. 4. 1996 a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Soud vyšel ze zjištění, že žalobkyně dne 6. 8. 1994 po dohodě s jednatelem společnosti S. J. uložila dva velkoobjemové kontejnery (jejich vlastníkem byl vedlejší účastník) volně v objektu žalované, která se zavázala vydat je žalobkyni, jakmile si zajistí prostředky pro jejich odvoz, přičemž nebylo prokázáno, že by se žalovaná zavázala věci opatrovat. Z objektu, který byl oplocen a vjíždělo se do něj přes uzamykatelnou bránu, však v době od 6. do 8. 8. 1994 kontejnery odvezl neznámý pachatel (trestní věc krádeže byla vyšetřovatelem policie odložena). Druhý společník žalované - Z. P., který věděl o původu kontejnerů, byl při jejich naložení a odvozu přítomen; nepřesvědčil se však, zda je neznámí muž oprávněn s kontejnery disponovat, jen předpokládal, že je vyslán žalobkyní; řekl mu, ať si kontejnery odveze, a nezabránil tak krádeži. Žalobkyni tak vznikla škoda ve výši 34 000 Kč (časová cena dle znaleckého posudku), za niž žalovaná odpovídá, neboť porušila obecnou prevenční povinnost zakotvenou v ustanovení § 415 obč. zák. K odvolání žalované krajský soud rozsudkem ze dne 22. 6. 1998, čj. 18 Co 265/97-68, rozsudek prvního stupně ve výroku o povinnosti žalované zaplatit 34 000 Kč s příslušenstvím a v závislých výrocích o náhradě nákladů řízení změnil tak, že žalobu zamítl; současně rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky před soudy obou stupňů a o náhradě nákladů státu. Shodně s okresním soudem dospěl k závěru, že mezi účastníky nebyla uzavřena smlouva o úschově (§ 747 obč. zák.), a proto žalovaná nebyla povinna opatrovat uložené kontejnery. Podle názoru odvolacího soudu tedy mezi účastníky neexistoval žádný občanskoprávní či obchodněprávní vztah; složením věcí v objektu žalované byl založen pouze faktický vztah právně neregulovaný. Žalovaná, která neměla povinnost věci opatrovat, nemohla zasahovat do dispozic s věcmi ani zjišťovat pověření či totožnost řidiče, který pro kontejnery přijel. Všechny okolnosti nasvědčovaly tomu, že řidič jedná oprávněně, Z. P. neměl důvod bránit mu v naložení kontejnerů. Protože žalovaná postupovala vzhledem ke konkrétní situaci natolik pozorně, že svým chováním nezavdala příčinu ke vzniku škody, neporušila tím obecnou prevenční povinnost podle § 415 obč. zák.

Žalobkyně v dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 238 odst. 1, písm. a) o. s. ř., vytýká odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení věci [§ 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř.]. Žalovaná podle jejího názoru jednala protiprávně, neboť si nepočínala tak, aby nedošlo ke škodě na majetku žalobkyně. Odcizení kontejneru bylo způsobeno minimálně hrubým zaviněním, když Z. P. který jako jednatel společnosti o úschově kontejnerů věděl, byl přítomen jejich odvozu a de facto jej umožnil. Dovolatelka navrhla změnu rozsudku soudu prvního stupně tak, aby žalovaná zaplatila žalobkyni 34 000 Kč s příslušenstvím.

Žalovaná ve svém vyjádření uvedla, že rozsudek odvolacího soudu považuje za správný po stránce věcné i po stránce právního posouzení věci. S odkazem na stanovisko obsažené již v odůvodnění odvolání navrhla, aby dovolání bylo zamítnuto.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání, které je přípustné podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř., bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení), ve lhůtě, uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Podle § 420 odst. 1 obč. zák.: každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Podle § 420 odst. 3 obč. zák.: odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil. Podle § 415 obč. zák.: každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.

Obecná odpovědnost za škodu podle ustanovení § 420 obč. zák. je založena na současném splnění čtyř podmínek - 1. porušení právní povinnosti, 2. existence škody, 3. vztah příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a škodou a 4. zavinění. Porušením právní povinnosti je míněn objektivně vzniklý rozpor mezi tím, jak fyzická či právnická osoba skutečně jednala (případně opomenula jednat) a tím, jak jednat měla, aby dostala povinnosti, ukládané jí právním předpisem či jinou právní skutečností, např. smlouvou. Vedle porušení povinnosti zákonné a smluvní zákon zakládá obecnou povinnost (tzv. generální prevence) ukládající každému počínat si takovým způsobem, aby svým jednáním nezpůsobil škodu na zdraví, na majetku a na jiných hodnotách (§ 415 obč. zák.), a to bez ohledu na to, zda mezi poškozeným a škůdce existuje právní vztah či nikoliv. Porušení této povinnosti je rovněž porušením právní povinnosti ve smyslu ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák. Protiprávní jednání musí být poškozeným prokázáno stejně, jako vznik škody a příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi porušením právní povinnosti jako příčinou a škodou, a jejím rozsahem jako následkem těchto příčin.

Odvolací soud vyšel ze skutkového zjištění (jeho správnost dovolání nezpochybňuje), že žalovaná po výslovné dohodě umožnila bezúplatně žalobkyni, aby si na jejím - třetím osobám volně nepřístupném - prostranství umístila své věci, a do doby, než si zařídí přemístění věcí do své provozovny, je zde ponechala. Kontejnery odtud v přítomnosti společníka žalované společnosti odvezla nezjištěná osoba, čímž žalobkyni vznikla škoda. Ze skutkového závěru, že se žalovaná nezavázala věci řádně opatrovat, odvolací soud dovodil, že účastníci neuzavřeli smlouvu o úschově a že jejich ujednání neodpovídá žádnému ze smluvních typů, upravených v občanském zákoníku. Vztah mezi účastníky proto charakterizoval jako faktický právně neregulovaný stav, z něhož žalované neplynula povinnost, aby zjišťovala, kdo kontejnery odváží.

Smluvní ujednání účastníků, jehož obsahem bylo právo žalobkyně dočasně uložit věci do areálu žalované a z toho vyplývající povinnost žalované tyto věci jí vydat, neodpovídá žádnému z typů smluv, které jsou výslovně upraveny zvláštními ustanoveními závazkového práva (občanský zákoník - část osmá, hlava druhá až dvacátá a obchodní zákoník - hlava druhá, díl první až dvacátý šestý). To ovšem neznamená, že mezi účastníky nemohl vzniknout právní vztah, neboť zákon umožňuje, aby vedle tzv. pojmenovaných - nominátních smluv uzavírali účastníci i smlouvy, které nejsou v občanském zákoníku ani jiných předpisech zvlášť upraveny, neodporují-li obsahu nebo účelu občanského zákoníku (§ 51 obč. zák.). Pro právní vztahy vyplývající z těchto tzv. nepojmenovaných - inominátních - smluv je rozhodující obsah vlastního smluvního ujednání, tedy to, jak jsou jím vymezena vzájemná práva a povinnosti. Takto stanovené povinnosti účastníka smlouvy zavazují, a proto porušení povinnosti, založené inominátní smlouvou, stejně jako postup v rozporu se smlouvou nominátní, představuje porušení právní povinnosti ve smyslu ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák.

Jestliže se v posuzovaném případě ze skutkových zjištění podává, že mezi účastníky došlo k ujednání, z něhož pro ně vyplývala vzájemná práva a povinnosti, znamená to, že určitý právní vztah mezi nimi byl založen. Proto ještě předtím, než bude zvažováno porušení povinnosti podle § 415 obč. zák., je třeba zkoumat, zda žalovaná neporušila právní povinnost plynoucí přímo ze smluvního ujednání účastníků. Závěr odvolacího soudu, že společník žalované neměl důvod zabránit odvozu kontejnerů osobě odlišné od žalobkyně, není správný proto, že stav objektivně rozporný se závazkem žalované byl vyvolán tím, že svědek P. umožnil odvoz kontejnerů z uzavřeného areálu (dle vlastní výpovědi řekl jemu neznámému muži, ať si kontejnery naloží a odveze) třetí osobě. V okamžiku, kdy se

žalobkyně dostavila pro své věci, kontejnery se oproti smluvnímu ujednání již v objektu žalované nenacházely, žalovaná je žalobkyni nevydala, a proto bez ohledu na důvody, proč tak neučinila, či případně učinit nemohla, došlo k objektivnímu porušení právní povinnosti jako jedné z podmínek odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 420 odst. 1 obč.zák.

Odvolací soud spatřoval nedostatek protiprávnosti i v tom, že žalovaná postupovala vzhledem ke konkrétní situaci natolik pozorně, že svým chováním nezavdala příčinu ke vzniku škody. Tato úvaha není správná, protože rozbor toho, nakolik jednatel žalované mohl a měl předpokládat, že vydává kontejnery neoprávněné osobě, má význam pro posouzení otázky zavinění ve smyslu § 420 odst. 3 obč. zák. Zavinění představuje vnitřní subjektivní vztah jednající osoby k následku. Je založeno na prvku volním (z hlediska úmyslu se rozlišuje, zda škůdce chtěl porušením povinnosti škodu způsobit či nikoliv). a rozumovém (z hlediska vědomosti se rozlišuje, zda škůdce věděl že svým jednáním může škodu způsobit či nikoliv, případně zda to vědět měl a mohl). Oproti tomu je porušení právní povinnosti kategorií objektivní, a je-li jednání skutečně protiprávní, není pro naplnění této podmínky odpovědnosti za škodu podstatné, nakolik je pokryto zaviněním. Nedbalostní zavinění se u obecné občanskoprávní odpovědnosti za škodu předpokládá, a škůdce se může odpovědnosti zprostit (vyvinit, nikoliv důkazem o nedostatku zavinění vyvrátit jeden z předpokladů odpovědnosti, založený na objektivním principu) pouze tehdy, prokáže-li, že škodu nezavinil ani tzv. nevědomou nedbalostí. V posuzovaném případě proto důkazní břemeno o nedostatku zavinění zatěžuje žalovanou stranu, která musí prokazovat ty okolnosti, ze kterých lze dovozovat, že nevěděla, že nevydáním kontejnerů způsobí žalobkyni škodu, případně že s přihlédnutím k okolnostem případu nebylo v jejích možnostech takové škodě zabránit při vynaložení takového úsilí, které po ní lze spravedlivě požadovat.

Z uvedeného je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu není správný a Nejvyšší soud ČR jej proto podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty za středníkem o. s. ř. ve výroku, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn, jakož i ve výroku na něm závislých, zrušil a v tomto rozsahu věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta první o.s.ř.). Podle ustanovení § 243a odst. 1 věta první o.s.ř. rozhodl dovolací soud bez jednání.

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odmítnutí dovolání](#)
- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)